

Jelentés az óbudai csatatérről

Székely Tibor riportja

Budapest területén megszűnik egy vidéki kisváros, amely a Nagyszombat-utcától északra, egészen a Filatori-gátig terjedt. Nem közigazgatási önállósága szűnik meg, mert hiszen ez már a multszázadban megszűnt, amikor Óbuda beleolvadt Budapestbe. Közigazgatási önállóság nélkül is vidáman éldegélt a kisváros még évtizedekig, téglát és textilárut gyártott, halászlével és túrós csuszával traktálta az idegeneket, akik a túlsó partról, vagy Buda délibb tájairól keresték fel; közben büszke volt évezredek multjára, zárkózottan és befelé élt, vasárnaponként nem ment vikendre, hanem otthon maradt, kuglizott és fröcsöket ivott. Erkölcei a statisztika szerint is szelidebbek voltak, mint a fővárosé, amelybe állítólag beletartozott. Görbe utcáin, amelyekben virult a kisipar és helyenként, a kövek között, a fű, a luxusautók nem szoktak megállni, inkább csak átrohantak. Lakosai úgyszólván személy szerint ismerték egymást s ha idegenbe vezérelte őket sorsuk, akkor is szívesen emlékeztek meg óbudai eredetükről. A fővárosiak többnyire kedélyes leereszkedéssel szoktak beszélni Óbudáról, mert fényes multjára nem gondolnak, hanem csak rossz utcaközevételére és sváb nyelvére. Óbuda maga is nagyrészt elfelejtette már a rómaiakat és Attilát, mint a lecsúszott arisztokrata, aki már fényes őseivel sem mer dicsekedni. De arisztokratikus hajlamaiból azért megtartott valamit: nem szívesen olvadt bele a tömegbe, a város tömegébe. Tisztes kopottságában visszavonulva éldegélt, a Nagyszombat-utcától északra, lemondva a neonsövekről, az autobszokról, a zártpályos mulatóhelyekről és a szenzációs rablógyilkosságokról, amelyekkel a felkapaszkodott nagyváros flancol a szomszédságában. Most megszűnik ez a kisváros, a szó teljes, fizikai értelmében. Majdnem úgy szűnik meg, mint Sanghai, amelyet napjainkban gyors tempóban bontanak le repülőbombákkal és hajóágyúk lövedékeivel. Sanghai is útjában van valaminek, Óbuda is. Óbuda egy tervezett hídnak s egy épülő útvonalnak esik az útjába.

Óbudát elsöpri a darwinizmus

A természetben a fejlődés könyörtelen; már Darwin felhívta erre a figyelmet és teljes mértékben igazat kell adnunk neki. A Tabán helyét már régen felásták és fűmaggal szórták be; mindenesetre kíméletesebben bántak vele, mint a régi rómaiak tették volna, akik felszántották és sóval hintették be a meghódított és lerombolt városok helyét, hogy még fű se nőjön a földön. A Vizivárost, amely kisére ugyancsak kisváros volt, apránként hódítja meg a fejlődés, utcáról-utára haladva, ádáz közelharcban. A romantikus utcácskákba már egyre több modern épület fészkelődik be, romantika nélkül, de csöbútorral, központi melegvízzel és borsos laktóval. Most Óbuda került sorra; itt a küzdelem drámaibb és erőszakosabb.

Ha az ember a Lajos-utca és Zichy-utca sarkán leszáll a villamosról, az első pillanatban csak földhányásokat és téglarakásokat lát a messze sík vidéken.

Eszembe jut, hogy két évvel ezelőtt, amikor utoljára jártam erre, görbe utcákat, Matuzsálem-korú házakat és mezítlábas utcagyerekeket láttam itt; le akartam menni a Dunához s nem találtam mindjárt oda. Most mindjárt odatalálhatnék, mert látszik a Duna, látszik a Margitsziget csúcsa, látszik minden. De az a kisváros, amelyben egy percre lakóedtem, nem látszik sehol: eltűnt, lakóival, utcaneveivel, egyéni arculatával együtt. Szinte kísérteties csönd van. A tájék pusztá, nem üres, hanem pusztá, a szó mélyebb értelmében; rossz téglával, gerendával, lavórral és egyéb törmelékekkel van tele. A kép nagyon emlékeztet azokra a filmhíradókra, amelyek a kínai hadszíntérről számolnak be. Ugylátszik, ha a városok életükben különböznek is egymástól, de halálukban teljesen egyformák lesznek. Kegyeletes érzés fog el, lassan haladok befelé, a romok között. Talán utca volt ott, amerre lépek, talán bölcső állt egy évvel ezelőtt azon a helyen, talán koporsó. A Dunaparton haladó műút itt kanyarodik majd balra s halad nyílegyenesen, a Bécsi-út felé, bölcsők és koporsók helyén keresztül. Mit szól ehhez Óbuda?

Kátyuban a hódító

Ezen a kérdésen nem is töprengenek, rögtön megkapom rá a választ. A pusztaság közepén gőzhenger dohog, körülötte, széles karéjban, ráérő óbudai polgárok és gyerekek állnak. A gőzhenger északnyugat felé néz, úgyszólván jelzi, hogy Pestről jött; hatalmas alkotmány, változás nélkül, irgalmatlanul lehengerekkel mindent, ami útjába kerül. Mint minden a világban, ez a gőzhenger is jelképes, ezen a helyen. Most némi baj van vele: a puna talajon gödörbe merült az egyik kereke s a gép elakadt. Az invázió gépezetében pillanatszerű üzemzavar támadt. A felnőttek, köztük tisztesen öltözött urak, nem s jánálják a cipőjüket, beállnak a sárba, nézik az elakadt gőzhengert, amely elbánnik Óbudával. Minden részvét nélkül nézik. A gépszek, az útépitő munkások téglákat s gerendákat hordanak alája. Türelmetlenül kiáltoznak egymásra, nemcsak a késedelem idegesíti őket, hanem a közönség is. Érzik, hogy ők, a hódítók, most pillanatszerűen elárulták gyengességüket. Bizonyára a hóhérok is szégyenlik magukat áldozatuk előtt, ha felsülnek. A gép zihál, erőlködik, de ismét visszacsúszik a

Ép dobostorták a romok közt

Követem a városfejlődés útját, amely egyelőre még csak kultúrmérnökök térképein s haditerveiben látható. Szentlélek-tér, Flórián-tér, Miklós utca. A város még áll, a henteseknek, rőfösöknek és kocsmárosoknak még nincs semmi bajuk, illetve csak a szokásos bajaik vannak. De a fejlődés, mint egy szörnyű ágyúlövedék, már megcélozta őket s akár kőszent, akár füstöltzalonna, vagy söröshordó, vagy akácafa áll útjába: irgalmatlanul elsöpri valamennyit. Kevés mosolygó arcot látok az utcán, még kevesebbet, mint másutt. A melabú erősen terjed Európában, még a filmvígjátékok sem nyújtanak

kellő védelmet ellene. De itt talán, napi munkájuk, vagy munkátlanságuk közben is, a tudatuk mélyén határozottabban látják sorsukat az emberek, éles vonalakkal, mérnöki pontossággal kijelölve. Szomorú kisváros Óbuda. Másutt legalább reménykedni lehet, itt azt sem. Legfeljebb az reménykedhet, akinek kisajátításra ítélt háza van s most jó árat kap érte.

A Lajos-utca sarkán hírneves cukrászda áll. Jobbról csákányok csattognak, nyikorgó kordék fuvarozzák el a téglát s mindazt, ami a városrész teteméből ittmaradt, — de balról, közvetlenül a csata-

Szép, jó és mégis olcsó cipők

Férfi sárcipők, ideai a gyártmányok, nehéz kivitel ..... P 9.40, könnyű kivitel..... P 8.90
Férfi box félcipők, fekete és barna, varrott, jó minőség..... P 15.80
Férfi box, magas kapcsos cipő, fekete és barna, varrott, erős kivitel, jó minőség..... P 17.50 Ugyanaz, dupla talppal... P 19.50
Fiú box, kapcsos cipő, fekete és barna, Rádió gyártmány, szeges, erős kivitel, 36-40 P 17.80, 31-35 sz. P 13.80
Cserkészcipő, barna sportbőrbeli, fiúk és leányok részére, Rádió gyártmány 36-40 31-35 27-30 sz. P 12.50 P 18.50 14.50

Nagy választék női-, férfi- és gyermek- házi-, hó- és sárcipőkben

CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

tér mellett, még dobostorták illatoznak. A tágas helyiség egyébként üres.

— Meddig lesznek még itt? — kérdezem, meglehetősen tapintatlanul. De úgy vélem, nem érdemes már finomkodni egy olyan házban, amelyet bármelyik percben elvihetnek az ember feje fölé.

— Nem tudom, meddig leszünk itt — feleli a fiatal és halkszavú cukrász. — Most folynak a tárgyalások. A híd még nincs meg, de már érezzük nagyon. Ez az üzlet kilencven éves. Nem itt állt, hanem kicsit odébb. Ide kellett húzódnunk. De ezt a helyet sem tarthatjuk sokáig, ki kell ürítenünk majd... Az ember letelepszik, aztán mindjárt tovább kell mennie.

Az állandóság hiánya, igen, ez a legfájdalmasabb. Az útépítők és házlebontók egyideig látszólag békésen építgetik a majdani hídfőt, mintha megelégedtek volna hódításukkal, — azután egyszerre váratlan rohamhullámok jönnek és ismét menekülni kell előlük.

— Hová lett a lebontott házak lakosága?

— Ki tudja? — sóhajt. — Szétszóródtak. Már azt hitte mindenki, hogy nem lesz semmi az egész tervből. Az emberek megnyugodtak. — Olyan merengő a hangja, mintha a hadüzenet napjára emlékeznék vissza. — És aztán egy este, úgy hat óra tájban jött a hír, hogy menni kell. Az utcák hangosak lettek. Néhány öregasszony sírt. Nem csoda, kérem. Itt havi harminc és harmincöt pengőért aránylag tisztességesen laktak az emberek. Most már egész Óbudán megdrágult az élet. Lakáshiány mutatkozott, a megmaradt házakban felemelték a bérreket. Utcáról-utcára terjed ez a hullám.

Hja, ez a háború — gondolom. — A front mögött, a tűzvonaltól messze is érezni lehet hatását. Az emberek összeszorulnak és drága lakbért kell fizetniök.

— Ön szomorú? — kérdelem.

— Dehogy vagyok szomorú — hangzik a meglepő válasz. — Új városrész épül fel itt, kérem, csupa modern ház, jobb módú emberekkel. Nagyobb szükség lesz itt cukrászdára, mint azelőtt volt!

Hja, ez a háború — gondolom ismét. — kétségkívül fájdalommal jár, de az a vigasztaló benne, hogy szerencsés esetben fellendül az üzleti forgalom.

A közelben, egy ház kapujában, öreg asszonyt találok. Azt hiszi, mérnök vagyok s azért kerülgetem a házat, hogy lebontsam. Nehezen tudom meggyőzni, hogy nem akarom bántani a házat, egyáltalán, nem akarok semmit.

— Még nem tudom, hová megyünk majd — mondja. — El kell mennünk Óbudáról.

— Dehogy kell — igyekszem megnyugtítani. — Most ugyan lerombolják Óbudát, de majd felépítik újra. Nagyobb házak lesznek itt — mondom. — Több üzlet, fényesebb kirakatok, aszfaltos utcák, jobb közlekedés, élénkebb forgalom. Majd meglátja, jót tesz a változás Óbudának! — biztatom. — És lesz itt lakás elég, több, mint eddig volt!

— Lesz ám, de nem nekünk.

Szemben a „telefonnal”...

Sorsukat egyébként férfias bánattal viselik el. A Miklós-utcában van a Raabvendéglő. Ezen is áthalad majd a tervezett műút. Előtte és mögötte nagy távolságban érintetlenül maradhatnak majd a házak, de ezt az épületet keresztülhúzza a térképre rajzolt vonal. A környékén egyelőre még minden csendes. Nem könnyen találok oda, meg kell kérdezniem egy futballozó gyerekcsapatot. Kórusban felelnek:

— Tessék jobbra menni! A telefonnal szemben van!

Pesten úgy szokták eligazítani az idegent, hogy azt mondják: a Parlamenttel szemben van, vagy azt mondják: a Bazilikával szemben van. Itt, ebben a kisvárosban a telefon a mindenkinek megjelölhető fixpont, a telefon a város közismert nevezetessége, amelyet nem lehet összetéveszteni egy másik telefonnal, mert másik telefon messze környéken nincs. Valóban, csak a telefont kell keresnie az embernek s mindjárt megtalálhatja a célbavett kocsmát is.

— A fiam odaát jár — mondja a vendéglős. — Új üzletet keres. Már hetek óta keres, de nem talál jót, csak csupa vacakot. Hja, kérem, ilyen nem lesz több... Óbuda csak egy van. Én tudom, én itt születtem és itt élek. Máshol nem is éltem. Itt csupa jobb emberek laktak.

— Óbuda a város egyik legszegényebb része — mondom.

— Á, — legyint — nem szegények. Akinek nem kell több, mint amije van, az nem szegény. Én ugyan nem bánom, ha nem is lesz itt többé Óbuda. Az ő bajuk lesz. Nem lesznek többé jobb emberek.

Kissé gyanús, hogy köhécselni kezd. A meghatottságát akarja elrejteni. Nyilván nagyon bánja, hogy nem lesz itt többé Óbuda. Érzi, hogy a csákányok lebontanak egy világot. Nem volt valami tágas és gazdag világ, — kissé szűk volt és éj-

szakánként kissé gyéren világított. De teljes volt. Éppen most bontják le ezt a világot, szerte a földkerekségen, nemcsak Óbudán. De azért korai volna még azt

mondani, hogy ha a kisvárost elnyeli a nagyváros, akkor nem lesznek többé „jobb emberek”. Még nem tudhatjuk, hogy mi lesz. Meg kell várnunk.